

Nr 622.

Av herr **Hallén m. fl.**, *angående utredning ur vissa synpunkter rörande icke hemortsberättigade hjälpböväande arbetslösa.*

Konjunkturlyftningen har avsatt en rest företrädesvis yngre arbetslösa, som till följd av bristande yrkesutbildning till synes icke kunna absorberas av den alltjämt stigande tillgången på arbete. Det rapporteras här och var brist på yrkesutbildat folk till industrien. Jordbrukets behov av arbetskraft är stort och nyligen poängterat. Det är då av stor vikt att närmare undersöka ett hittills föga beaktat, av allmänna hjälpatgärder ej nått arbetslöshets Klientel, nämligen de icke hemortsberättigade, främst yngre arbetslösa, och undersöka huru stort och huruledes beskaffat detta Klientel är och i vad mån det kan lyftas upp och steg för steg införlivas med arbetslivet. I en tidpunkt, då vårt folkbestånd är under debatt i olika avseenden, är en sådan undersökning mer än någonsin motiverad.

Allmän
motivering.

Det karakteristiska för detta Klientel är det förhållandet, att dessa icke hemortsberättigade fluktuera från kommun till kommun utan att vinna fast mantalsskrivning i vistelsekommunen. Jämlikt beslut av statsmakterna gälla från 1 juli 1934 vissa särskilda bestämmelser rörande icke hemortsberättigade hjälpsökande. Kommunerna ha möjlighet att, med statsbidrag enligt förmanligare grunder än till övrig hjälpverksamhet, meddela hjälp åt sådana, som uppehållit sig inom vistelsekommun en tid av minst nio månader och därunder haft anställning av mera stadigvarande beskaffenhet. Under juli månad 1934 voro 644 dylika hjälpsökande anmälda, under december 1934 962 st. Som Statens arbetslöshetskommission anför, Kungl. Maj:ts proposition nr 232/1935 sid. 17, utgöra dessa anmälda blott 1 % av hela antalet hjälpsökande. Det procentuella antalet hjälpta av ifrågavarande kategori har varit högre än för samtliga hjälpsökande. Denna kategori icke hemortsberättigade avses sålunda icke. Ej heller avses vagabonder i egentlig mening, lösdrivare, straffade, mot utpräglad kriminalitet tenderande element etc. Men man måste i detta sammanhang vara medveten om, att dessa sista kategorier rekryteras ur här avsett Klientel, i den mån arbetsviljan lider skada och miljöinflytanden i neddragande riktning göra sig gällande. Ej heller är det fråga om sådana, som till följd av kroppsliga eller psykiska defekter nödgas bli efter i konkurrensen om arbetstillfällena. Det gäller kort och gott arbetsföra personer. Klientelet framträder i starkare konturer, om man gör klart för sig dess uppkomst. I november 1933 hade landet 57,412 registrerade arbetslösa i åldern 16—25 år. Denna siffra sjönk emellertid ganska hastigt. De flesta absorberades av allmänna arbetsmarknaden. Andra fingo hjälp via särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten. Det är tydligt, att en stor del av här ifrågasatta icke hemortsberättigade utgöras av dessa i krisens början eller kulmen

Klientelens
avgränsning.

icke hjälpta. De lossnade från hemkommunerna och begåvo sig till städerna eller samhällena. Klientelet ökades successivt därigenom, att arbetslösheten satte sig fast intensivare i vissa orter t. ex. översta Norrland, i Västernorrlands län, södra ostkusten, Blekinge, Bohuslän samt å orter med lokal arbetsnedsättning och skapade den företeelsen, att familjeförsörjare lågo ute på A. K.-arbeten och någon eller några av de hemmavarande uppväxande sönerna begåvo sig i väg från hemorten. Jordbrukskrisen medförde, att statarnas och lantarbetarnas uppväxande söner icke kunde beredas arbete vid den gård, där föräldrarna voro anställda, eller överhuvud taget i närheten av hemmet, utan begåvo sig på måfå från hemorten. Överhuvud taget ha krisskadade hem avsett ett mycket stort antal av klientelet.

Klientele-
struktur.

Bristande yrkesutbildning är ett primärt kännetecken. Därav skapas icke blott mindervärdighetskänslor hos individerna utan bildas en faktisk »rest», som känner sig stå utanför samhällsgemenskapen eller rent av är fientligt stämd mot samhället. Den bristande yrkesutbildningen skapar vidare olust att taga vad arbete som helst och en oförmåga att finna sig till rätta med förhållanden, vilka andra unga vid mera ordnade förhållanden vanda arbetslösa lättare övervinna. Viljans spänstighet saknas. Det är klart, att det kringirande levnadssättet är en ständig fara för att underminera och neddragande krafter lätt snedvrider sunda medborgerliga grundbegrepp. Ingen får därför förvåna sig över, om moståndskraften mot sedliga förvillelser brytes ned. Å andra sidan besjålas dessa arbetslösa mycket ofta av en vacker vilja att komma uppåt igen, göra rätt för sig, grunda eget hem eller egna existensmöjligheter etc.

Här avsett klientel har bristande kontakt med samhällets hjälpmöjligheter. Denna bristande kontakt utövar stora socialt-moraliska vådor. Så kunna t. ex. arbetslägren icke nå detta klientel bl. a. av det skälet, att vistelse utom hänvisande kommun, åldersförhållanden, viljeinriktning, obenägenhet för kurser lägga hinder i vägen, varemot grovarbeten synas kunna stimulera bättre.

Klientele-
antal.

Man har i regel mycket vitt skilda uppfattningar om antalet sådana arbetslösa. Ovissheten är förklarlig. De flesta ha icke anmält sig som hjälpsökande till hemkommunens A. K., ej heller till vistelsekommunens. Icke alla kommuner ha arbetslöshetskommittéer. Många ungdomar undvika överhuvud taget att anmäla sig, ett förhållande, som synes vara vanligare än man förmodar, och som säkerligen döljer även en mängd annars vid fast hemort bundna arbetslösa. Uppsåtet att reda sig utan understöd mister här sin nerv, i det man försvagar sin egen belägenhet och av oriktiga grunder ej låtit sig lyftas av förefintliga hjälpåtgärder. Arbetsförmedlings- och fackföreningsstatistiken ger ej heller, helt naturligt, något exakt begrepp om antalet. Enskilda hjälpbyråers siffror säga kanske något mera. Ex.: i en landsorstad har arbetslöshetskommittén under krisen haft föga eller ingen kännning av detta klientel, medan skyddsföreningen i samma stad hade bortåt 3,000 företrädesvis yngre genomvandrande arbetslösa antecknade i sitt register under de sista åren. Å

Stockholms stadsmissions mottagningsbyrå gjordes år 1933 summa 45,399 besök, 34,203 av i Stockholm mantalsskrivna och 11,196 av annorstädes hemmahörande. Under denna sista siffra döljer sig ett mycket stort antal av här avsett klientel, vartill komma siffrorna vid övriga hjälpinstitutioner i huvudstaden. Men man är icke i stånd till att via enskilda hjälpbyråer fastställa det exakta antalet i landet.

En annan utväg måste då tillgripas. Man kan utifrån kyrkoböckerna, resp. mantalsregistren finna en metod att någorlunda exakt överblicka antalet och förhållandena med de utom kommunerna kringirrande.

Rådbyrån för arbetslösa, Stockholm, som, med visst anslag av kommunala medel till sin administration, har till uppgift att särskilt bispringa icke hemortsberättigade, har gjort försök att kunna finna en fast utgångspunkt för bedömningen av antalet. Byrån har förfrågat sig hos pastorsämbeten här och var, och av inkommet material att döma torde man vinna resultat genom att närmare undersöka 1) de s. k. obefintlighetsböckerna, 2) det folkbestånd, som döljer sig bakom mantalsskrivningstermerna »å församlingen skrivna», »utan stadigt hemvist» etc. samt 3) flyttningsförhållandena mellan mantalsskrivningarna. Rådbyrån meddelar följande siffror:

X. församling och kommun (c:a 12,000 invånare):

Antalet å obefintlighetsboken per ³¹ / ₁₂ 1934 uppförda	240
därav i åldern 16—25 år	3
» » » 26—40 år	61
över 40 år	176
Antalet »å församlingen skrivna», utan stadigt hemvist etc. per ³¹ / ₁₂ 1934	53
därav i åldern 16—25 år	7
» » » 26—40 år	12
över 40 år	34

Y. församling och kommun (c:a 14,000 invånare, kuststad):

Antalet å obefintlighetsboken per ³¹ / ₁₂ 1934 uppförda	858
därav i åldern 16—25 år	8
» » » 26—40 år	35
över 40 år	565
över 100 år, alltså med säkerhet döda	250
Antalet »å församlingen skrivna», utan stadigt hemvist etc. per ³¹ / ₁₂ 1934	81
därav i åldern 16—25 år	24
» » » 26—40 år	26
över 40 år	31

Siffrorna uppvisa bilden av ett odifferentierat folkbestånd, som så att säga hänger utom så gott som all samhälls- och sockengemenskap men som på något vis måste kunna återfinnas i landet eller närmare bestämmas.

En utredning är nödvändig. Om denna genomföres enhetligt och allsidigt, vinner man för det första det resultatet, att man får ett överslag över dessa

Åtgärder.

utanför samhälls- och sockengemenskapen hängande människor — en i och för sig utifrån befolkningsfrågans läge mycket viktig synpunkt — och för det andra, att man till antal och andra omständigheter kan särskilja det folk-material, som i denna motion åsyftas. Utredningens uppgift skulle begränsa sig till att med tillvaratagande av ovan antydd metod söka få en allsidig överblick över antal, förekomst och andra hithörande omständigheter angående de icke hemortsberättigade hjälpbehövande, så att man på grundvalen av statistiskt material kunde överväga ev. behövliga anpassningar eller ändringar av gällande hjälpdirektiv.

På ovan anförda grunder få undertecknade alltså anhålla,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning angående icke hemortsberättigade ur synpunkten av antal, förekomst m. m. med aktgivande på därav betingad relation till gällande hjälpdirektiv.

Stockholm den 3 maj 1935.

Harald Hallén.

A. Hermansson.

F. O. Ericson
i Boxholm.

Karl Falk.

K. A. Westman.

C. Gösta Jacobsson.